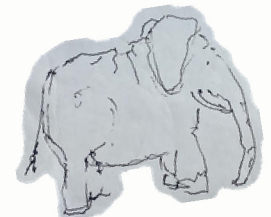

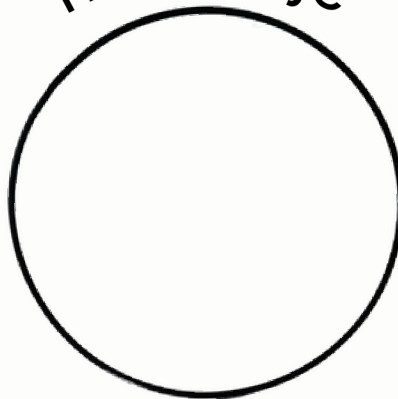
Spoprijemanje s
težavnimi spoznanji
(ang. difficult-knowledge)
in nelagodjem

PRIROČNIK ZA PEDAGOGE IN IZOBRAŽEVALCE VSEH OBLIK

nelagodje

Vse, kar moti ali ovira udobje;
občutek telesnega ali duševnega nelagodja;
občutek draženja, bolečine ali nelagodja,
ki sicer ni hudo, a je nadležno.

Ta priročnik temelji na naših izkušnjah s programom DEFY od leta 2023, vključno z mesečnimi Deep Dives srečanji, Journaling-seminarjih o pisanju dnevnika, pogovornimi krogi, izobraževanjem Premikanje meja (Ang. Shifting Edges) ter podaljšano potjo DEFY za izobraževalce, ki je potekala od januarja do septembra 2025.

Zahvaljujemo se vsem, ki so se nam pridružili v teh DEFY prostorih.

Zahvaljujemo se vam za branje,

Charlotte Bishop, Maja Dominič, Miriam Streit in Sive Bresnihan.

VSEBINA PRIROČNIKA

Predstavitev priročnika

PRVI DEL: Biti prisoten

...kako spodbuditi drugačno vrsto prisotnosti?

DRUGI DEL: Biti povezan

...kje najdemo navdih za drugačen način pogovora?

TRETJI DEL: Dragi fasilitatorji, drage fasilitatorke

...kako naj se predstavimo? kaj moramo upoštevati?

Opombe in viri

Priročnik se
predstavi

KAJ, KAKO IN ZAKAJ

V trenutnem času večplastnih kriz, za kaj si v svoji (izobraževalni) praksi ustvarjamo prostor? Kaj se odločamo sprejeti? Katera (čustva) zadržujemo? Kaj se kljub temu pojavi? Kje so razpoke in možnosti za drugačne načine vključevanja, za večjo globino?

Vzemite to čtivo, kot priročnik za raziskovanje takšnih vprašanj. Ne gre namreč za priročnik, ki bi ponudil navodila z jasnimi koraki (oprostite!). Gre za povabilo k eksperimentiranju. Eksperimentiranju s čim?

Poglobljeno izobraževanje (Ang. Depth Education) – kot ga opisuje kolektiv Gesturing Towards Decolonial Futures – je tisto, ki pravi: tega ne moremo več početi. Ne moremo več izobraževati, kot da se nič ne dogaja. Ne moremo več izobraževati na način, ki predpostavlja kontinuiteto obstoječega sistema in ga še naprej podpira (tistega z udobjem [za nekatere], enakostjo [za nekatere] in skrbjo [za nekatere]), kot da se nič – nobenega zloma – ne dogaja. Poglobljeno izobraževanje sprašuje, kako bi učni prostori – formalni ali drugačni – lahko podprli prekinitev tega vzorca in si drugače predstavljali, kaj pomenita učenje in vzpostavljanje odnosov. S pomočjo večje globine se išče premik, *“podobno kot pri Galileju. Radikalno de-centriranje nas samih in radikalno centriranje sveta”*.

(citat iz Sharon Todd v »Landing on Earth:« izobraževalni projekt za sedanost: Odgovor Vanessi Andreotti)

V zadnjih treh letih je DEFY eksperimentiral s to idejo o večji globini in ustvarjal redke prostore za izobraževalce, pedagoge, ki delujejo na področju izobraževanja za globalno državljanstvo (GCE) in/ali v z njim povezanih področjih, da bi raziskali 'kaj je', vključno z zapletenostjo v verižne krize revščine, neenakosti, genocida, ekološkega kolapsa (težavno spoznanje, ang. difficult-knowledge) in nelagodja, ki iz tega izhaja. Zanimalo nas je, kako nas lahko približevanje 'težavnemu' pripravi na to, da drugim (po)nudimo več prostora.

Čeprav je bilo eksperimentiranje DEFY-ja namerno, nikoli ni bilo podobno delavnici, usposabljanju za vodstvo ali duhovnim vajam.

Kot piše Bayo Akomolafe, je bil takšen proces vedno "prehajanje na spolzki teren"
(citat iz javnih zapiskov, januar 2026)

Na naslednjih straneh predstavljamo nekatere elemente, ki so nam pomagali priti "na spolzki teren" – elemente, ki so ustvarili prostor za raziskovanje meja, upora, vzorcev in navad. Navdih za te elemente smo črpali iz različnih virov in vas spodbujamo, da jih raziščete, če vas ta priročnik pritegne (več informacij najdete v poglavju 'opombe in viri'). Glasovi in citati vseskozi besedilo so tisti, ki so jih delili izobraževalci, pedagogi, ki so se v različnih časovnih obdobjih pridružili prostorom DEFY. Poleg tega je ta priročnik povezan z dvema spremljevalnima zine-ma, ki skozi umetnost, pisanje in govor združijeta glasove DEFY.

Vabimo vas, da imate zine pri roki, medtem ko se pomikate skozi ta priročnik.

TA VIR VAM JE NAMENJEN, ČE VAS ZANIMA...

Približevanje temu, kako bi lahko izgledalo izobraževanje v obdobjih kriz in propada – poglobljeno izobraževanje, ang. 'depth education'.

Spoznavanje (in raziskovanje) lastnih omejitev, odpora, vzorcev, navad in pragov za soočanje s težavnim spoznanjem (ang. difficult-knowledge).

Razvijanje vzdržljivosti za »slone v sobi« (kompleksnost, prepletenost, protislovja, razlike, konflikti).

Razširjanje svoje predstave o tem, kaj sodi v izobraževalne prostore, o vlogi, ki jo (lahko) imajo čustva/afekt/čutila v učnih procesih.

Predvidevamo, da bo ta priročnik v pomoč tistim med vami, ki že delate na spolzkem stičišču težavnega spoznanja in nelagodja. Upamo, da bo spodbudil tudi tiste med vami, ki vas takšno področje zanima – čeprav bo morda izziv za tiste, ki pričakujete linearne izobraževalne smernice, in za tiste, ki ste novi v utelešenih pristopih.

Vabimo vas, da preizkusite nekaj stvari iz priročnika; sami ali s kolegi/vrstniki. Morda boste našli tudi kaj koristnega za skupine, s katerimi delate.

Kot vedno pri gradivu DEFY, si vzemite čas in se lotite stvari nežno.

“Postala sem bolj pozorna na subtilno dinamiko privilegijev, referenčnih okvirov in pozicij v okviru ustvarjalnega sodelovanja. [Ta praksa mi pomaga], da se premaknem od želje, da bi bila ‘dobra zaveznica’, k temu, da postanem bolj samoreflektivna in odzivna ustvarjalka. Bolj namerno poimenujem stališča, iz katerih govorim in k temu vabim tudi druge, z zavedanjem, kako naša različna stališča oblikujejo dojemanje. Poskušam upočasniti trenutke napetosti, namesto da bi jih gladila in nelagodje obravnavam kot signal in ne problem.”

NEKATERI IZRAZI, KI JIH UPORABLJAMO

Težavno spoznanje (Ang. Difficult-knowledge): 'težavno spoznanje' se nanaša na znanje, ki je težko; tako zaradi bolečega in travmatičnega gradiva same vsebine, kot tudi zato, ker od nas 'zahteva', da analiziramo lastne pozicije, svojo vpletenost v strukturno nasilje in krivice ter prepletanje z njimi. Na ta način ima učni prostor vedno potencial, da postane 'pedagoško mesto nelagodja', in nosi tveganje, da destabilizira našo samopodobo in občutek za to, kdo smo.*

Nelagodje: Za DEFY raziskovanje nelagodja ne pomeni (ponovnega) ranjenja ali izzivanja stanj stiske. Gre za to, da se soočimo z nelagodjem in se naučimo bolje živeti z njim. Za DEFY je nelagodje (ali 'robovi') pomemben/zapleten vir učenja in odučenja. V okviru projekta se je to kazalo, kot delo s procesi/skozi proces, prepletenost, raziskovanje odnosa do ____ (tema/tema raziskovanja) in povezave z realnimi sistemi, namesto 'pridobivanja znanja' ali 'doseganja konkretnih rezultatov'.

*Razlaga pojma 'težavno spoznanje', kot ga je skovala Deborah Britzman, je na voljo v članku Audrey Bryan, 'The sociology classroom as a pedagogical site of discomfort: Difficult knowledge and the emotional dynamics of teaching and learning'.